

อานิสงส์การถวายรองเท้าให้พระสงฆ์

THE VIRTUE OF OFFERING SHOES TO MONKS.

กิจชัย วงศ์ราช

Kijchai Wongrach

ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Doctor of Philosophy [Buddhist Studies] Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus,

Chiang Mai, Thailand

chainoy_kij@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายลักษณะรองเท้าที่ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ และ 2) อธิบายถึงอานิสงส์ของการถวายรองเท้าให้กับพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระภิกษุสงฆ์สวมรองเท้ามีสีล้วน คือ เขียว เหลือง แดง บานเย็น ดำ แสด ชมพู รองเท้าขลิบด้วยหนังสัตว์ที่ต้องห้าม คือ หนังราชสีห์ เลือดโครง เลือดเหลือง ชะมด นาค แมว ค่าง นกเค้า เป็นต้น รองเท้าที่ผิดระเบียบเหล่านี้ ถ้าแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว เช่น ล้างออกสีออก นำหนังที่ขลิบออกเสียสามารถใช้ได้ ผู้ถวายรองเท้าแก่พระภิกษุสงฆ์ชื่อว่าให้ความสุข เป็นผู้ไม่มีโรคเกี่ยวกับเท้า เดินทางไปไหนมีความสุข สะดวกสบาย ย่อมได้อานิสงส์ในปัจจุบัน เมื่อละจากโลกนี้แล้วย่อมเข้าถึงสุคติสวรรค์ เป็นเหตุให้เข้าถึงการบรรลุธรรม.

คำสำคัญ: อานิสงส์ถวายรองเท้า รองเท้าของพระสงฆ์ รองเท้าตามพระวินัย รองเท้าของพระสงฆ์ไม่เป็นไปตามวินัย

ABSTRACT

This article is intended 1) to describe the correct shoes according to the disciplines and 2) to describe the virtue of offering shoes to monks. The Buddha forbade the monks to wear shoes with all colors of green, yellow, red, deep pink, black, orange, and pink. Circumcised animal skin shoes included the skins of the lion, tiger, yellow tiger, musk, naga, cat, lemur, owl, and so on. These disorderly shoes, if corrected them like squirting out or removing the circumcised leather, they were available. The persons who were offering the shoes to monks would get the benefits of being happy, having no foot disease, going anywhere comfortably, having the virtue of nowadays, and reaching heavenly attitudes to achieve the attainment of Dhamma when they passed away.

Keywords: Virtue of offering shoes, shoes of monks, Shoes according to the disciplines, monks's Shoes are not according to discipline

บทนำ

ในชีวิตของคนเรา เราใช้เท้าเดินเป็นระยะทางกว่า 184,000 กิโลเมตร ตั้งแต่คนเราสามารถเดินได้ด้วยตนเองจนถึงวันตาย การได้รองเท้าที่เหมาะสมถูกต้องกับเท้า จะทำให้เท้าคนเรามีสุขภาพดี สามารถรองรับเท้าของเราเดินทางไปได้ไกลแสนไกลเท่าที่ใจต้องการ เหมือนได้ยานพาหนะการเดินทางที่ดี มีพุทธภาษิตว่า “การถวयरองเท้าเหมือนการถวयरานพาหนะ” เราทราบกันบ้างไหมว่า มีพระวินัยบัญญัติว่าด้วยเรื่อง “รองเท้าพระสงฆ์” เคยตั้งข้อสงสัยกันไหมว่า พระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลสวมรองเท้ากันไหม พระสงฆ์มีรองเท้าสวมกันตอนไหน เพราะเหตุใดพระสงฆ์จึงได้สวมรองเท้า ใครกันที่ได้โอกาสถวयरองเท้าให้แก่พระสงฆ์เป็นคนแรก รองเท้าคู่แรกที่คนผู้นั้นได้ถวายเป็นรองเท้าแบบไหนกัน พระรูปไหนเป็นต้นบัญญัติพระวินัยว่าด้วยรองเท้า รองเท้าแบบไหนเหมาะสมกับพระสงฆ์ รองเท้าที่เราใช้แล้วสามารถถวयरองเท้าแก่พระสงฆ์ได้หรือไม่ ผู้ถวयरองเท้าให้แก่พระสงฆ์จะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระสงฆ์ในปัจจุบันท่านมีรองเท้าสวมกันอย่างไร คำถามทุกคำถามข้อสงสัยทุกข้อสงสัย อาจเป็นคำถามข้อสงสัยที่ชาวพุทธไทยบางคนอาจสงสัย อาจมีคำถามเกิดขึ้นแต่ก็ปล่อยผ่านไป ไม่รู้จะหาคำตอบเรื่องนี้ได้ที่ไหน บทความเรื่องนี้กล่าวถึง ที่มา ขั้นตอน บุคคล วิธีการ วินัย ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องรองเท้าสำหรับถวयरองเท้าแก่พระสงฆ์ มีเนื้อหาอธิบายถึง ความรู้ เข้าใจ วิถีปฏิบัติ เรื่อง “อานิสงส์การถวयरองเท้าให้พระสงฆ์” ให้คำตอบกับผู้อ่าน มีวัตถุประสงค์ของการเขียน 2 ประการคือ 1) เพื่ออธิบายลักษณะรองเท้าที่ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ และ 2) เพื่ออธิบายถึงอานิสงส์ของการถวयरองเท้าให้พระสงฆ์

ในบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนมีกรอบที่จะเขียนถึงประเด็นต่อไปนี้ 1) ที่มาและลักษณะของรองเท้าที่ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ คือ พระสงฆ์มีรองเท้าสวมในกาลไหน รองเท้ามีสองถวयरองเท้าแก่พระสงฆ์ กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นต้นบัญญัติพระวินัย รองเท้าที่ถูกต้องตามพระวินัย

สรุปผล 2) อานิสงส์การถวयरองเท้า ผู้ถวयरองเท้าเป็นคนแรก เรื่องในอดีตกาล และสรุปผล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนขอนิยามคำศัพท์ที่จะใช้ประกอบในการเขียนอธิบายเนื้อหาในบทความ ตามความหมายที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ปยุตฺโต) (2013) ให้ความหมายตามพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์ ดังนี้ **“วินัย”** คือ ระเบียบแบบแผนสำหรับฝึกฝน ควบคุมความประพฤติของบุคคลให้มีชีวิตที่งดงาม เจริญก้าวหน้าและควบคุมหมู่ชนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อยดีงาม **อภัตติ** คือการล่วงละเมิดโทษที่เกิดจากการละเมิดสิกขาบท **ทุกกฏ** คือการกระทำไม่ดี ชื่ออภัตติอย่างเบาะอย่างหนึ่ง เป็นความผิดถ่วงลงมาจากปาฏิเทสนียะ **อานิสงส์** คือผลดี หรือผลที่น่าปรารถนาน่าพอใจ อันสืบเนื่องหรือผลพลอยได้จากการกระทำดี **จัพพัคคีย์** คือภิกษุที่นับเนื่องรวมกันมีจำนวน 6 รูป **โลกวัชชะ** การกระทำของพระภิกษุที่ชาวบ้านเห็นว่า ไม่เหมาะสม ไม่ควร แล้วพากันตีเตียน เล่าขวัญแพร่กระจายไปในสังคม หรือการกระทำที่น่าเกลียดที่ชาวโลกเขาตีเตียน ถือว่าไม่เหมาะสมกับสมณะ

ปฐมเหตุที่พระสงฆ์ได้สวมรองเท้า

มีเรื่องปรากฏในพระวินัยปิฎก (5/242-245/1-14) พระโสณโกฬิวิสะ เป็นบุตรของเศรษฐีเมืองจำปา แคว้นอังคะ เดิมชื่อว่า “โสณะ” ซึ่งแปลว่า “ทองคำ” เพราะมีผิวพรรณสวดยงาม มาแต่กำเนิด ส่วนคำว่า “โกฬิวิสะ” เป็นชื่อโคตรตระกูล บิดาชื่ออุสภเศรษฐี พระโสณโกฬิวิสะ สมัยเป็นชายหนุ่มปรากฏว่ามีรูปร่าง มีความสะดวกสบายในการดำรงชีพทุกอย่าง เป็นชายหนุ่มที่ภูมิลำเนา ทั้งการแต่งกาย อาหารที่อยู่ มีคนรับใช้ ยานพาหนะ บิดามารดาเลี้ยงดูอย่างดี มีความเชี่ยวชาญในการเล่นพิณสามสายได้ไพเราะจับใจ ผู้ฟัง อุสภเศรษฐีเอาใจภรรยา ด้วยการสร้างบ้านพักตากอากาศให้ 3 หลัง 3 ถู แต่โสณะเป็นชายหนุ่ม

ที่มีความแปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ คือเป็นคนที่ไม่ทำทั้งสองมีขนสีเขียวเหมือนแก้วมณีงอกออกมาเต็มหมด ขณะนั้น พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสาร รับสั่งให้พสกนิกรของพระองค์ในแปดหมื่นตำบล ในแคว้นอังคะ มาประชุมกันที่ลานบริเวณพระราชวัง พร้อมทั้งรับสั่งให้อุสภเศรษฐีนำโสณโกฬิระบุตรชายเข้าเฝ้า เพื่อจะได้ทอดพระเนตรฝ่าเท้าที่มีขนสีเขียวเหมือนแก้วมณีงอกออกมาตามที่มิชชาเลาลือ ก่อนเข้าเฝ้าอุสภเศรษฐีได้อบรมลูกชายให้ทราบถึงระเบียบมารยาทในการเข้าเฝ้า คือห้ามเหยียดเท้าไปทางที่พระราชาประทับ อันเป็นการไม่สมควร แต่ให้นั่งขัดสมาธิซ้อนเท้าทั้งสองไว้บนตักหงายฝ่าเท้าขึ้น (สมาธิสองชั้น) เพื่อให้ทอดพระเนตรเมื่อเข้าเฝ้าโสณะได้ปฏิบัติตามที่บิดาสั่งสอนทุกประการ พระเจ้าพิมพิสารทอดพระเนตรแล้วหายสงสัย จากนั้นทรงนำพสกนิกรทั้งหมดพร้อมทั้งชายหนุ่มโสณะเสด็จพระราชดำเนินเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าถึงที่ประทับ

ขณะนั้น พระภิกษุชื่อสาเกตะ รับหน้าที่เป็นพุทธอุปัฏฐาก เมื่อพระเจ้าพิมพิสาร ทรงนำพสกนิกรมาขอโอกาสเพื่อเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระเถระได้แสดงฤทธิ์โดยดำดินลงไปแล้วโผล่ขึ้นที่หน้าพระคันธกุฎีบนยอดเขาคิชฌกูฏ ประชาชนทั้งหลายเห็นแล้วก็เกิดศรัทธาเลื่อมใสต่างพากันคิดว่า “พระพุทธสาวก ยังมีความสามารถถึงเพียงนี้ พระพุทธเจ้าจะต้องมีความสามารถมากกว่านี้อ่างแน่นอน” จึงได้เข้าเฝ้า รับฟังพระธรรมเทศนาอนุปพิงกา และอริยสัจ ๔ บรรลุเป็นพระโสดาบัน แสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึกตลอดชีวิตแล้ว จึงกราบทูลลากลับ ส่วนโสณโกฬิระเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนายิ่ง พิจารณาเห็นว่าการอยู่ครองเพศฆราวาสนั้นยากนักที่จะประพฤติดิพรมหรรयीให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ได้ จึงกราบทูลขออุปสมบท พระบรมศาสดารับสั่งให้กลับไปขออนุญาตจากบิดามารดาเสียก่อน เมื่อโสณโกฬิระปฏิบัติตามรับสั่งเรียบร้อยแล้ว จึงประทานการอุปสมบทให้ตามความประสงค์

เมื่อบวชแล้ว พระโสณโกฬิระไปบำเพ็ญเพียรที่ป่าสีตะวัน เขตเมืองราชคฤห์ ปฏิบัติเดินจงกรมอย่างหนักจนฝ่าเท้าแตก เลือดไหล เมื่อเดินจงกรมด้วยเท้าไม่ได้ จึงใช้วิธีปฏิบัติคลานด้วยเข่าและฝ่ามือทั้งสอง จนกระทั่งเข่าและฝ่ามือทั้งสองแตก ปฏิบัติหนักถึงขนาดนั้น ก็ยังไม่สามารถบรรลุธรรมผลอันใด จึงเกิดความท้อแท้ น้อยใจในวาลาสนาการมีของตนว่า “บรรดาสาวกของพระพุทธเจ้า ผู้บำเพ็ญเพียรอย่างหนักนั้นเราก็คือหนึ่งที่มีได้ยอหย่อนกว่าผู้อื่น ถ้าอย่างนั้นเราควรลาสิกขาออกไปครองเพศฆราวาส ทำบุญสร้างกุศลตามสมควรแก่ฆราวาสวิสัยจะดีกว่า”

พระพุทธเจ้าทรงทราบความคิดของท่านเช่นนั้น จึงเสด็จมา ตรัสสอนให้พระโสณโกฬิระบำเพ็ญเพียรแต่พอดปานกลาง อย่าให้ตึงเกินไปหรือหย่อนเกินไป ทรงยกพินสามสายซึ่งท่านมีความเชี่ยวชาญในการติดพินอยู่ก่อนแล้ว ขึ้นมาแสดงเป็นเครื่องเปรียบเทียบให้เห็นว่า “พินที่สายตึงเกินไป เมื่อติดแล้วสายก็จะขาด พินที่สายหย่อนเกินไป เมื่อติดแล้วสายก็ไม่ไพล่แต่สายที่ตึงพอดปานกลางจึงจะไม่ขาดและมีเสียงเพราะ” พระโสณโกฬิระ ปฏิบัติตามพระดำรัสที่ทรงแนะนำ ไม่ตึงเกินไป หรือไม่หย่อนเกินไป ปรับอินทรีย์ให้เสมอกันได้แล้ว ไม่นานนักก็ได้บรรลุพระอรหัตผล เป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา ณ ป่าสีตะวันนั้น พระโสณโกฬิระ ทำความเพียรจนฝ่าเท้าแตกจนเดินไม่ไหว ใช้วิธีคลานปฏิบัติจนเข่าและมือแตกเลือดไหล ได้รับทุกขเวทนามอย่างหนัก ด้วยเหตุนี้ **พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระโสณะสวมรองเท้าชั้นเดียวได้** แต่ท่านไม่รับประโยชน์แต่เพียงรูปเดียว ยังได้กราบทูลขอโอกาสให้ทรงมีพระบรมพุทธานุญาตแก่พระสาวกรูปอื่น ๆ ด้วย พระพุทธองค์ทรงประทานให้ตามที่ขอ โดยรับสั่งให้ประชุมสงฆ์ แล้วตรัสอนุญาตว่า **“ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตอนุญาตให้พวกเขาสวมรองเท้าชั้นเดียวได้ (เอกปาลสิกัง) แต่ไม่อนุญาตรองเท้าหลายชั้น (ติคุณ รองเท้าที่มี 3 ชั้นขึ้นไป)”** ด้วยเหตุที่พระโสณโกฬิระ ทำความเพียรอย่างหนัก ดังกล่าวมา

พระบรมศาสดาจึงทรงยกย่อง ตั้งอยู่ในตำแหน่ง
เอตทัคคะ เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย “ในทางผู้ปรารถนา
ความเพียร” กาลต่อมาภายหลัง **พระมหากัจจายนะ**
กราบทูลขออนุญาตให้พระภิกษุสามารถสวมรองเท้า
หลายชั้นในปัจจุบันชนบท (ชายแดน ชนบทห่างไกล)
ซึ่งมีดินสิดำมาก แตรกระแหวง แข็งขรุขระ ดุจรอยเท้าโค
ตั้งแต่นั้นมาพระภิกษุสงฆ์จึงสวมรองเท้ามีพื้น
หลายชั้นได้

เรื่องพระโสณโกปิวิสะนี้ เกิดขึ้นในปีที่
พระพุทธเจ้าทรงจำพรรษาที่เขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์
ซึ่งเป็นพรรษาที่ 2 - 4 คือ 3 พรรษาหลังจากการตรัสรู้ได้
4 ปี พระชนมายุ ได้ 33 ปี เริ่มมีพระภิกษุเพิ่มมากขึ้น
ผู้มาบวชมีทั้งลูกเศรษฐี พระราชามหาอำมาตย์ คนยากจน
คือมีครบทุกชั้นวรรณะ เป็นสังคมสงฆ์ ทำให้มีปัญหา
เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นทรงแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ
แล้วทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นภายหลังตามปัญหาที่เกิดขึ้น
เรื่องนี้ทำให้เราทราบว่า พระภิกษุที่ออกบวชแล้ว ไม่ได้
สวมรองเท้าอันนับเนื่องว่าเป็นของฆราวาสผู้ครองเรือน
ออกบวชแล้วจึงสละหมด พระโสณะจึงเป็นพระภิกษุ
รูปแรกที่ได้สวมรองเท้าชนิดชั้นเดียว แล้วภิกษุรูปอื่น ๆ
ก็ได้รับอานิสงส์ไปด้วย มีคำถามว่า แล้วพระพุทธเจ้า
ทรงสวมรองเท้าไหม หากดูเนื้อหาจากเรื่องนี้ ก็อนุมาน
ได้ว่าพระพุทธองค์ก็ไม่ทรงสวมรองเท้าเหมือนกัน
ต่อมาน่าจะมีบุคคลถวาย อาจเป็นจะเป็นบิดาของ
พระโสณะ คืออุสภเศรษฐีก็เป็นได้ หรือพระเจ้าพิมพิสาร
ทรงทราบความแล้ว ได้ถวายรองเท้าพร้อมกับพระโสณะ
ซึ่งมีฝ่าเท้าแตก หากดูระยะทางที่พระพุทธองค์เสด็จ
ดำเนินไปตามที่ต่าง ๆ ซึ่งห่างไกล กันดาร ข้ามห้วย
ข้ามเขา ด้วยพระบาทเปล่า จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่า
ต่อมาพระพุทธองค์ก็ทรงสวมเหมือนกัน เพราะมีคำ
ว่า “อุปาหนา” ซึ่งแปลว่ารองเท้า หากเราไปแสวงบุญ
ที่อินเดียจะพบเห็นร้านตัดรองเท้าริมทางมากมาย
แสดงให้เห็นได้ว่า อาชีพตัดรองเท้านั้น มีมาก่อน
พุทธกาลแล้ว จึงไม่เป็นการยากที่จะมีผู้ถวายรองเท้า
แก่พระพุทธเจ้า พระภิกษุสงฆ์

อุบาสกถวายรองเท้าเก่า

เรื่องปรากฏในพระวินัยปิฎก (5/247/16) เวลา
เช้าวันหนึ่ง พระผู้มีพระภาคทรงครองผ้า ทรงถือบาตร
แล้วเสด็จพระพุทธานุญาตเดินเข้าไปบิณฑบาตในนครราชคฤห์
มีภิกษุรูปหนึ่งเป็นปัจฉาสมณะ (เดินตามหลัง) แต่ภิกษุ
รูปนั้นเดินเชยๆ ตามพระผู้มีพระภาคไปเบื้องหลัง
อุบาสกคนหนึ่ง สวมรองเท้าหลายชั้น ได้เห็นพระพุทธเจ้า
กำลังเสด็จพระพุทธานุญาตเดินมาแต่ไกล จึงถอดรองเท้า
เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมแล้ว
เข้าไปหาภิกษุรูปนั้น ไหว้แล้ว จึงถามว่า “เพราะอะไร
พระคุณเจ้าจึงเดินเชยๆ ขอรับ” ภิกษุรูปนั้นตอบว่า
“ฝ่าเท้าทั้งสองของอาตมาแตก โยม” ถ้อยคำนั้นนิมนต์
พระคุณเจ้ารับรองเท้าคู่นี้เถิด ภิกษุรูปนั้นตอบปฏิเสธ
“อย่าเลยอุบาสก พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามรองเท้า
หลายชั้น” พระพุทธเจ้า ทรงฟังเรื่องพระภิกษุรูปนั้น
กับอุบาสกพูดคุยกันแล้ว ทรงรับสั่งว่า “เธอรับรองเท้า
นั้นได้ภิกษุ” จากนั้น พระพุทธเจ้าทรงอธิบายเหตุผล
การให้รับรองเท้าเก่าหลายชั้น ตามเรื่องปรากฏข้างต้นนั้น
แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า **“ดูกรภิกษุทั้งหลาย**
เราอนุญาตรองเท้าหลายชั้นที่ใช้แล้ว แต่รองเท้าหลายชั้น
ของใหม่ ภิกษุไม่พึงสวม รูปใดสวม ต้องอาบัติทุกกฏ”

ประเด็นในเรื่องนี้ทำให้ทราบว่า อุบาสกคนหนึ่ง
ไม่ปรากฏนาม เป็นผู้ถวายรองเท้าแก่ชนิดหนาแก่พระ
ภิกษุหนึ่งที่เป็นปัจฉาสมณะมีแผลที่ฝ่าเท้า ในเช้าวันหนึ่ง
ขณะที่พระพุทธองค์เสด็จโปรดสัตว์ ณ กรุงราชคฤห์
เป็นคนแรกในพระพุทธศาสนา โดยถือเรื่องนี้เป็นประมาณ
ชาวพุทธก็สามารถถวายรองเท้าเก่าที่ใช้แล้ว ชนิดหนา
แก่พระภิกษุได้ หรือกล่าวได้ว่าถวายรองเท้ามือสอง
สภาพดี ผู้ถวายก็ไม่บาป ยังถูกต้องตามพระธรรมวินัย
บางที มีความเชื่อว่า ของถวายพระต้องซื้อใหม่ เป็นของดี
เรื่องนี้ก็น่าจะมีนัยถึงความเรียบง่าย ไม่หรูหรา วุ่นวายกับ
รองเท้าจนเสียสมาธิไป ใช้เพื่อประโยชน์ระงับความ
เจ็บปวดของเท้า อันเป็นการคำนึงถึงคุณค่าแท้ของรองเท้า
ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความสวยงาม อันเป็นคุณค่าเทียมง่าย ๆ
ไม่ต้องมีราคาแพงวอดแวง เรื่องนี้น่าจะเกิดขึ้นในระหว่าง

ที่พระพุทธเจ้าทรงจำพรรษาที่กรุงราชคฤห์

ประเด็นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การถวายของเก่าที่ยังสามารถใช้ได้ มีคุณค่าอยู่ เช่นถวายเป็นมรดกของสงฆ์ ปัจจุบันก็ปรากฏมีผู้ถวายให้แก่วัด บ้านไม้เก่า ตู้เตียงเก่าก็นำไปถวายวัด เพื่อวัดจะได้นำไปดัดแปลง ปรับปรุงพัฒนาเป็นอย่างอื่นเหมาะสมกับการใช้สอย หรือบริจาคแก่เพื่อสังคม เช่นวัดสวนแก้ว มีการนำไม้เก่าไปดัดแปลงเป็น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นการบริจาคที่สามารถทำได้และไม่เป็นบาปแต่อย่างใด เป็นต้น

เหตุบัญญัติพระวินัย

เหตุการณ์รุ่น ๆ ต่อไปนี้ เป็นเรื่องของพระภิกษุกลุ่มหนึ่ง มีด้วยกัน 6 รูปที่เรียกว่า พระฉัพ พัคคีย์ คือ มีพฤติกรรมที่ร่วมกันสวมใส่รองเท้า จัดหารองเท้า จัดทำรองเท้า ทำรองเท้าด้วยหนังสัตว์ ทำรองเท้าด้วยวัสดุต่าง ๆ ทำลายสิ่งแวดล้อม เข้าข่ายที่จะฆ่าสัตว์ ทรมาณสัตว์ มีเรื่องวุ่นทั้งหมด 6 ครั้ง ได้รับการร้องเรียน และติเตียนจากชาวบ้าน และเพื่อนภิกษุด้วยกัน คือ

ครั้งที่ 1 เรื่องปรากฏในพระวินัยปิฎก (5/246-251/15-24) กลุ่มภิกษุมีจำนวน 6 รูป สวมใส่รองเท้าสีเขียวล้วน สีเหลืองล้วน สีแดงล้วน สีบานเย็นล้วน สีดำล้วน สีแสดล้วน สีชมพูล้วน

ครั้งที่ 2 สวมใส่ รองเท้ามีหูสีเขียว มีหูสีเหลือง มีหูสีแดง มีหูสีบานเย็น มีหูสีดำ มีหูสีแสด มีหูสีชมพู

ครั้งที่ 3 สวมใส่ รองเท้าติดแผ่นหนังหุ้มสัน รองเท้าหุ้มสันแข็ง รองเท้ามีปกหลังเท้า รองเท้ายัดนุ่น รองเท้ามีหลายคล้ายขนปีกนกกระทา รองเท้าที่ทำหุองอน มีลักษณะดูเขาแกะ รองเท้าที่ทำหุองอนมีลักษณะดูเขาแพะ รองเท้าที่ทำประกอบหุองอนดูหางแมงป่อง รองเท้าที่เย็บด้วยปีกนกยูง รองเท้าอันวิจิตร

ครั้งที่ 4 สวมใส่ รองเท้าขลิบด้วยหนังราชสีห์ หนังเสือโคร่ง หนังเสือเหลือง หนังชะมด หนังนาค หนังแมว หนังค่าง หนังนกเค้า

ครั้งที่ 5 ตื่นจากจำวัด ลูกขึ้นแต่เช้าตรู่ สวมเชียงเท้าไม้ (รองเท้าไม้หรือเกี้ยว) เดินอยู่กลางแจ้ง กระแทกกับพื้น มีเสียงดังฆะฆะฆะ อีกที

และ ครั้งที่ 6 กลุ่มภิกษุมีจำนวน 6 รูป แต่เป็นภิกษุ ชาวเมืองภททิยะ อยู่ที่ป่าชาตียวัน สวมใส่เชียงเท้าใบตาล เชียงเท้าไม้ไผ่อ่อน เชียงเท้าสานด้วยหญ้า จากนั้นยังช่วยกันกันตกแต่งรองเท้าหลายชนิดอย่างคึกคัก ทั้งทำเองและใช้ให้ชาวบ้านทำ มีเชียงเท้าหญ้า มุงกระต่าย เชียงเท้าหญ้าปล้อง เชียงเท้าใบเป้ง เชียงเท้าหญ้าแฝก เชียงเท้าขนสัตว์ จนไม่สนใจจะเล่าเรียน อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา เป็นต้น ภิกษุที่มักน้อยสันโดษ จึงตำหนิ ชาวบ้านชาวเมือง ติเตียน เล่าขวัญ ชุบชิบ นิินหาว่า กลุ่มภิกษุ 6 รูป ทำตัวเหมือนชาวบ้านเข้าไปทุกที ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยเป็นเรื่อง ๆ ไป ทั้งหมด 6 ครั้ง รวมความว่า **ภิกษุรูปใด ใช้เองก็ดี ทำเองก็ดี หรือให้ผู้อื่นทำก็ดี ซึ่งรองเท้าที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ภิกษุรูปนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ ”**

จากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้ง 6 ครั้ง ทำให้ทราบ ว่า พระสงฆ์มีความต้องการรองเท้าประการหนึ่ง ประการที่สอง พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมที่แบบนี้ น่าจะเป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่ยังเป็นปุถุชนอยู่ เพราะมีความดิ้นรนไม่สำรวมสำเหนียก ตระหนักรู้ พระพุทธเจ้าทรงห้ามรองเท้าแบบนี้ ก็เปลี่ยนไปทำรองเท้าแบบอื่น ประการที่สาม จะเห็นว่า พฤติกรรมของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล มีชาวบ้าน หรือ สังคมซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการควบคุม สอดส่อง ดูแล พฤติกรรมของพระสงฆ์ หรือนักบวช ซึ่งในสมัยนั้นมีลัทธิ นักบวชมากมาย เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประกาศ พระศาสนาที่ฝ่าวิธีการ กระบวนการของนักบวชดั้งเดิม ซึ่งไม่สรรเสริฐการทรมานตน และการเสพความสุขแบบชาวบ้าน มีทางสายกลางเป็นทางเดินที่ชัดเจน ด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 พฤติกรรมของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา จึงเป็นที่จับตามองพอทำสิ่งใด

ไม่เหมาะสม ได้โอกาส ก็ว่ากล่าว ตีเตือน ประการ
ที่ห้า กลไกของพระสงฆ์ มีการควบคุมพระสงฆ์
ด้วยกันเอง คือพระสงฆ์ที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ หรือ
ที่เป็นอริยบุคคล ควบคุม นำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์
ไต่สวนความจริง พระพุทธเจ้าทรงซักถาม เมื่อเรื่อง
เป็นจริง ทรงเห็นว่าไม่เหมาะสมควรกระทำ น่าละอาย
ไม่เป็นไปเพื่อการบรรลธรรม ก็ทรงบัญญัติพระวินัย

ชนิดของรองเท้า ที่ภิกษุกลุ่ม “ฉัพพัคคีย์”
นำมาสวมใส่ ช่วยกันทำด้วยวัสดุที่ทำจากหนังเสือ
หนังสัตว์อื่นๆ ก็ดี จากวัตถุดิบมีราคาแพง และ
วิจิตรก็ดี หรือบางทีก็ขอให้ชาวบ้านทำให้นั้น ผู้เขียน
เห็นว่า เป็นการป้องกันพระสงฆ์ที่จะละเมิด อาบัติ
ข้ออื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าสัตว์ ฆ่าเสือ
เพื่อนำหนังมาทำรองเท้า อาจเป็นการส่งเสริมให้มีการ
ฆ่าสัตว์ ค้าขายหนังสัตว์ หรือเป็นการทำลายป่าไม้ ไปไม้

ใบหญ้า หากไม่มีวินัยบัญญัติห้ามไว้ พระสงฆ์ที่เป็น
ปุถุชนก็จะมีพฤติกรรมแบบข้างต้น หรือมีผู้นำมาถวายได้
นับว่าเป็นพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของพระพุทธเจ้า
ที่ทรงเป็นลัทธิปัญญาแท้ ทรงเห็นความผิดร้ายแรงที่จะ
เกิดขึ้นในปัจจุบัน ขณะนั้น และในอนาคตกาลข้างหน้า
แม้พระวินัยจะไม่ร้ายแรง แต่กฎหมายบ้านเมือง สังคม
ชุมชนและชาวโลกจะพาตีเตือน เป็นโลกวัชระได้

รองเท้าที่เป็นอาบัติทุกกฏ

จากพฤติกรรมของพระภิกษุ 6 รูป สวมใส่
รองเท้า ทำรองเท้า ด้วยสี่ ชนิด วัสดุต่างๆ จำนวน 6 ครั้ง
ด้วยกัน จนนำไปสู่การ ไต่สวน สอบถาม แล้วบัญญัติ
เป็นพระวินัย “อาบัติทุกกฏ” ผู้เขียนนำมาสรุปเป็นตาราง
เพื่อให้เห็นได้ง่ายขึ้นดังนี้

ครั้งที่	ชนิดของรองเท้าที่ทรงห้ามสวม	อาบัติ
1	รองเท้าส้นเตี้ยว้น ส้นเหลี่ยม ส้นแดง ส้นแบนเย้น ส้นดำ ส้นส้นแดง ส้นชมพู ส้น รองเท้าที่ทรงห้ามมีสีล้วน 7 สี	ทุกกฎ
2	รองเท้ามีหูส้นเตี้ยว้น มีหูส้นเหลี่ยม มีหูส้นแดง มีหูส้นแบนเย้น มีหูส้นดำ มีหูส้นส้นแดง มีหูส้นชมพู รองเท้าที่ทรงห้ามมีหูสีล้วน 7 สี	ทุกกฎ
3	รองเท้าติดแผ่นหนังหุ้มส้น รองเท้าหุ้มส้นแข็ง รองเท้ามีปกหลังเท้า รองเท้ายัดนุ่น รองเท้ามีหลายคล้ายขนปีกนกกระหา รองเท้าที่ทำหูกอนมีสีล้วนดูเขาแกะ รองเท้าที่ทำหูกอนมีสีล้วนดูเขาแพะ รองเท้าที่ทำประกอบหูกอนดูเขาแมงป่อง รองเท้าที่เย็บด้วยปีกนกยูง รองเท้าอันวิจิตร รองเท้าที่ทรงห้ามมี 10 ชนิด	ทุกกฎ

รองเท้าที่เป็นอาบัติทุกกฎ ข้อ 4

4	รองเท้าหุ้มด้วยหนังราชสีห์ หนังเสือโคร่ง หนังเสือเหลือง หนังชะมด หนังนาค หนังแมว หนังค่าง หนังนกเค้า รองเท้าที่ทรงห้าม 8 ชนิด	ทุกกฎ
5	สวมเชียงเท้าทำจากไม้ (รองเท้าไม้หรือเกี้ยว) รองเท้าที่ทรงห้ามมี 1 ชนิด	ทุกกฎ
6	สวมเชียงเท้าใบตาล เชียงเท้าไม้ไผ่อ่อน เชียงเท้าสานด้วย เชียงเท้าหญ้ามุงกระต่าย เชียงเท้าหญ้าปล้อง เชียงเท้าใบเป้ง เชียงเท้าหญ้าแฝก เชียงเท้าขนสัตว์ รองเท้าที่ทรงห้ามมี 8 ชนิด	
รวม	รองเท้าที่กลุ่มภิกษุ 6 รูปทำ ทรงห้าม 6 ครั้ง รวม 41 ชนิด	ทุกกฎ
แยกชนิด	มี 2 ชนิด คือแบบชั้นเดียว และแบบหลายชั้นมีสีทำจากวัสดุที่ทรงห้าม	ทุกกฎ

รองเท้าที่ทรงอนุญาต

รองเท้าที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์สามารถสวมใส่ได้ คือ รองเท้าชั้นเดียว รองเท้าหลายชั้น (ชนบทบ้านนอก / ปัจฉิตตชนบท) รองเท้าเก่าหลายชั้น (มือสอง) จากนั้นก็เทียบเคียงกับรองเท้าที่ทรงห้ามไว้ ทั้งสี ทั้งชนิด ประเภท หากไม่นับเข้าจำนวน 41 ชนิดนั้น ก็เป็นอันพึงสามารถใช้ได้ หรือมีการแก้ไขให้ถูกต้องตามพระพุทธบัญญัติก็เป็นอันใช้ได้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ปยุตโต) (2013) ได้อธิบายเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในพระวินัยเกี่ยวกับรองเท้าในพระวินัยว่า รองเท้ามี 2 ชนิดคือ

1. ปาทุกา แปลกันว่า “เชียงเท้า” (รองเท้าไม้หรือเกี้ยว) รวมไปถึงรองเท้าโลหะ รองเท้าแก้ว หรือรองเท้าประดับแก้วต่าง ๆ ตลอดจนรองเท้าสาน รองเท้าถักหรือปักต่าง ๆ สำหรับพระภิกษุห้ามใช้ปาทุกาทุกอย่าง ยกเว้น ปาทุกาไม้ที่ตรึงอยู่กับที่ สำหรับถ้ายอจจาระหรือปัสสาวะและเป็นที่ชำระขึ้นเหยียบได้ เรื่องปาทุกาไม้ที่ตรึงอยู่กับที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นส้วมที่เป็นแบบโบราณส้วมซึม กันความสกปรก หรือเชื้อโรคเข้าสู่เท้าได้ ปัจจุบันไม่พบว่ามีใช้ แม้แต่ในชนบท แต่ตามห้องน้ำของวัดที่พัฒนาแล้ว มีคนดูแลเป็นประจำ มักมีรองเท้าให้เปลี่ยนก่อนเข้าห้องน้ำแทน

2. อุปาหนา (อุปาหนา) รองเท้าสามัญ สำหรับ พระภิกษุ ทรงอนุญาตรองเท้าหนังสามัญ ถ้าชั้นเดียว หรือมากขึ้น แต่เป็นของเก่าใช้ได้ทั่วไป ถ้ามากขึ้น เป็นของใหม่ ใช้ได้เฉพาะชนบทชายแดน มีสายรัด หรือใช้คิ้วยนี้ ไม่มีปกหลังเท้า ไม่มีปกสัน ไม่มี ปกแข้ง นอกจากนั้น ตัวรองเท้าก็ตาม หูหรือสายรัด ก็ตาม จะต้องไม่มีสีที่ต้องห้าม คือ สีเขียว เหลือง แดง บานเย็น แสด ชมพู ดำ ไม่ขลิบด้วยหนังสัตว์ ที่ต้องห้าม คือ หนังราชสีห์ เสือโคร่ง เสือเหลือง ชะมด นาค แมว ค่าง นกเค้า ไม่ยัดนุ่น ไม่ตริ่งหรือประดับด้วย ขนนกกระทา ขนนกยูง ไม่มีหูเป็นข้อดั่งเขาแกะ เขาแพะ หรือง่ามแมงป่อง

พระสงฆ์สวมรองเท้าอย่างไร

เมื่อมีพุทธบัญญัติพระวินัย ว่าด้วยเรื่องรองเท้า สี ประเภท ลักษณะต่าง ๆ แล้วพระภิกษุสงฆ์สามเณร สวมใส่รองเท้ากันอย่างไร ในปัจจุบัน

ปัจจุบันพระภิกษุ สามเณรทั่วประเทศไทย ประมาณ 3- 4 แสนรูป ทั้งพระธรรมยุติกนิกาย มหานิกาย จินนิกาย อนันนิกาย ล้วนแต่สวมรองเท้ากันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพระป่า (อรัญญวาสี) พระในเมืองหรือ พระบ้าน (คามวาสี) ต้องใช้รองเท้านับแสนคู่ต่อปี เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ท่านจะสวมรองเท้าที่ถูกต้องได้อย่างไร รองเท้ามาจากไหน ประเด็นดังกล่าว มีข้อพิจารณาอยู่ 3 ประเด็น คือ

1. กรณีที่ผู้มีจิตศรัทธา ซื้อถวายพระสงฆ์และ สามเณร **โดยตั้งใจถวาย** พระสงฆ์และสามเณร ก็จะมี รองเท้าสามใส่ หมายถึงมีเจตนาที่จะนำรองเท้าที่เหมาะสม ทั้งสี ขนาด วัสดุ คำนึงถึงผู้ที่สวมใส่ ขนาดเท้า วัย พิจารณาว่าพระสงฆ์และสามเณรเป็นโรคที่เท้าหรือไม่ เช่น เบาหวาน ก็จะมีรองเท้าเฉพาะ ดังนั้น พระสงฆ์ สามเณร ก็จะได้รองเท้าที่ถูกต้องตามพระวินัยด้วย ถูกใจผู้สวมใส่ด้วย

ถวายโดยไม่ตั้งใจ หมายถึงผู้ทำบุญมีศรัทธา

แต่ซื้อสิ่งขมทานแบบสำเร็จรูปที่มีรองเท้าอยู่ในถังเหลือง ซึ่งทางร้านส่งมณฑลจัดไว้เป็นชุด ๆ หรือมีใจต้องการ แคล้วที่จะทำบุญด้วยรองเท้า แกะเคสัด หรือกรณีอื่นใด ก็ตาม ไม่ได้เลือกว่ารองเท้าจะถูกต้อง เหมาะสมแก่ พระสงฆ์และสามเณร ซึ่งเป็นผู้รับหรือไม่ ถูกพระวินัย หรือไม่ ไม่ได้คำนึงถึงว่าจะใช้ได้หรือไม่ เพียงแต่คิดว่า ได้ถวายรองเท้าพระสงฆ์ สามเณรเท่านั้น ดังนั้น พระสงฆ์ สามเณร ก็จะได้รองเท้าที่ไม่ค่อยถูกต้องนัก หากจะ นำไปใช้ก็ใช้ได้ ลักษณะแบบนี้มีให้เห็นอยู่ทั่วไปและมีจำนวนมากจะไปเตือนพระสงฆ์ สามเณร ท่านก็ไม่ได้ เพราะใช้ไปตามที่มีที่ได้

2. กรณีที่พระสงฆ์ สามเณร นำปัจจัยไปซื้อเอง ท่านก็จะได้รองเท้าที่ถูกกับเท้า ฟังพอใจ ถูกสุขลักษณะ กับเท้า ส่วน สี ขนาด วัสดุ ตามพระวินัยนั้น ปกติ ท่านก็จะรู้ว่าสีไหนเหมาะสมไม่เหมาะสม หากไม่เหมาะสม นำมาใช้สวมใส่ ท่านก็จะถูกสังคมจับตามอง โพนทะนา เรียกว่า โลกวิฆะ ก็จะละลายไปเอง

3. เกียวผู้ผลิต ปัจจุบันได้มีผู้ผลิต เห็นความ สำคัญรองเท้าสำหรับถวายพระสงฆ์ มีการผลิตรองเท้า ที่ถูกต้องตามพระวินัย มีวางจำหน่ายขายตามร้าน ส่งมณฑลทั่วประเทศ หรือมีการให้สั่งซื้อจากบริษัทโดยตรง และมีผู้จัดโครงการถวายรองเท้าสำหรับพระสงฆ์ก็มี

ดังนั้น ชาวพุทธที่มีความประสงค์ที่จะทำบุญ ด้วยการถวายรองเท้าแก่พระสงฆ์ สามเณร จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพึงพิถีพิถันเลือกรองเท้าถวายพระ หากทำบุญครบ องค์ 3 คือ 1) ผู้ถวายคือทายกมีเจตนา ตั้งใจดี มีความรู้ในการทำบุญ 2) วัตถุทาน ถูกต้อง เหมาะสม ตามพระวินัย และ 3) ผู้รับคือ ปฏิภาคน หรือพระสงฆ์ สามเณร มีความต้องการ ได้รับรองเท้า ที่ถูกต้อง ตามพระวินัย การทำบุญกิริยาวัตถุทาน คือ การถวายรองเท้า ย่อมมีอันส่งผลมาก ผลบุญมาก และ ศรัทธาทานของผู้ทำ ย่อมนำมาซึ่งความปลื้มใจ และ ยังประโยชน์ให้สำเร็จด้วย

อานิสงส์ที่ได้รับจากการถวายรองเท้า

อานิสงส์ หรือผลตอบแทนที่เกิดจากการทำบุญ ที่เกิดจากการถวายรองเท้ามีกล่าวไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกหลายเรื่องหลายแห่ง ในบทความนี้ ผู้เขียนจะขอนำมาประกอบเพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษา 2 เรื่อง คือ 1) เรื่องของพระปิลินทวัจฉะเถระและ 2) เรื่องของพระสภิยะเถระ

1) พระเถระปิลินทวัจฉะ (32/1-207/579-608) ท่านเป็นบุตรของพราหมณ์ ตระกูลวัจฉโคตร เดิมชื่อว่า “ปิลินทะ” แต่คนทั่วไปมักเรียกว่า “ปิลินทวัจฉะ” ตามชื่อตระกูลของท่านเมื่อเจริญวัยได้รับการศึกษาจบไตรเพทตามลัทธินิยม เมื่อเบื่อชีวิตทางโลกจึงออกบวชเป็นปริพาชก (นักบวชนอกพุทธศาสนา) สำเร็จวิชาจุฬคันธาระในสำนักของอาจารย์แห่งหนึ่ง จนสามารถมีฤทธิ์เหาะได้ สามารถล่วงรู้ความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น ทำให้มีชื่อเสียงกล่าวขานกันไปทั่วเมืองสาวัตถี มีลามกสักการะเกิดขึ้นมากมาย แต่วิชาจุฬคันธาระ มีข้อจำกัดอยู่ว่า ถ้าเข้าไปในเขตแดนใดที่มีผู้รู้วิชามหาคันธาระอยู่ วิชา จุฬคันธาระก็จะเสื่อมลงไป ไม่สามารถแสดงฤทธิ์และล่วงรู้ความรู้สึกนึกคิดของคนอื่นอีกต่อไป ปิลินทวัจฉะ เดินทางมาถึงเมืองราชคฤห์ ชาวเมืองก็ให้ความเคารพนับถืออย่างมาก กาลต่อมาไม่นานนักพระพุทธรเจ้าเสด็จมาถึงกรุงราชคฤห์ วิชาจุฬคันธาระของเราก็ตกเสื่อมลงทันทีทำให้เขารู้ว่า ในเมืองนี้มีวิชามหาคันธาระ จึงออกตามหาจนได้พบกับพระพุทธรเจ้าแล้ว ขอเรียนวิชามหาคันธาระพระพุทธรเจ้าทรงตรัสว่า ปิลินทวัจฉะ สามารถที่จะเรียนได้ แต่ต้องบวชเป็นภิกษุเสียก่อน เพราะวิชานี้จะสอนให้กับผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนา เท่านั้น เมื่อปิลินทวัจฉะบวชเป็นพระภิกษุ ได้พยายามศึกษาวิชามหาคันธาระตามที่พระบรมศาสดาทรงประทานสอนให้ ไม่นานนักก็ได้สำเร็จวิชามหาคันธาระ สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนา

พระปิลินทวัจฉะ เป็นผู้มีความสามารถแสดงธรรมแก่เหล่าเทพยดา เพราะในอดีตชาติท่านกับสหายเป็นจำนวนมาก ได้รักษาศีล ปฏิบัติธรรม

ร่วมกัน เมื่อตายแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ส่วนตัวท่านเมื่อสิ้นบุญจากสวรรค์แล้ว ได้จุติลงมาเกิดในอัฐภาพนี้ ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เหล่าสหายที่เป็นเทพยดาทั้งหลายลงมาจากดาวดึงส์ อาราธนาให้ท่านแสดงธรรมให้ฟัง จนทำให้ท่านเป็นที่รักใคร่ของเทพยดาเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงได้รับเอตทัคคะเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย “เป็นที่รักใคร่ของเทพยดา”

พระปิลินทวัจฉะ หลังจากได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านได้ระลึกถึงท่านและอานิสงส์แห่งท่าน ในอดีตชาติว่า “เราดำรงชาติเป็นนายประตู่ (นายทวารบาล) อยู่ที่นครทสสวดี ได้ถวายท่านในสงฆ์ อันเป็นหมู่คณะที่ประเสริฐสุด ท่านอันประเสริฐที่ใครยังไม่เคยถวาย เราเป็นคนแรกในท่านนั้น เราคิดที่จะถวายท่านหลายวิธี สุขเป็นผลเพราะการบูชาท่านใด จึงได้เห็นการถวายบริวาร อันจะเป็นเครื่องทำความดีของเราให้เต็ม เราได้ถวายรองเท้าในพระชินเจ้าและในคณะสงฆ์ผู้ประเสริฐสุดแล้ว จึงได้อานิสงส์ 3 ประการ อันสมควรแก่กรรมของเราคือ 1) ได้ยานพาหนะช้างม้า วอคาหนาม ย่อมไหลมาเทมา 2) รถ 6 หมีนั้นคันแฉดล้อมเราทุกเมื่อ 3) เมื่อเราท่องเที่ยวอยู่ในภพ รองเท้าแก้วมณี รองเท้าทองแดง รองเท้าทองคำ รองเท้าเงิน ย่อมเกิดขึ้นในขณะที่ยกเท้าขึ้น

บุญกรรมทั้งหลาย ย่อมช่วยชำระอาจารย์คุณให้สะอาดแน่นอน เราย่อมได้คุณเหล่านี้ เพราะกรรมนั้นให้ผล เราได้ถวายเชียงเท้าในพระสุคตเจ้าและในคณะสงฆ์ ผู้ประเสริฐสุดแล้ว ได้สวมเชียงเท้ามีฤทธิ์แล้ว อยู่ได้ตามปรารถนา **กรรมที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วในแสนกัป** ได้แสดงผลแก่ข้าพเจ้าแล้วในอัฐภาพสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าหลุดพ้นดีแล้ว ดูจความเร็วของอุกกรที่หลุดพ้นไปจากแฉ่ง เฉากีเลศทั้งหลายได้แล้ว น่าปลื้มใจ กรรมข้าพเจ้าได้ทำไว้ดีแล้ว ในเนื่อบานบุญอย่างยอดเยี่ยม ซึ่งเป็นฐานะที่ข้าพเจ้าทำสักการะแล้ว ได้บรรลุปทที่ไม่หวั่นไหว”

2) พระสภิยะเถระ (25/516-553/618-629) ท่านเป็นสภิกขปริพาชก ได้ท่องจำคำถาม 20 ข้อ เทียบหา

ผู้ตอบคำถาม แต่ก็หาผู้ตอบไม่ได้ วันหนึ่งได้เข้าเฝ้า พระพุทธเจ้า กราบพูลถามปัญหา 20 ข้อ แล้วได้รับ คำตอบอย่างกระจ่างแจ้ง ต่อมาท่านได้รับอนุญาต ให้อุปสมบทแล้ว ก็หมั่นปรารภความเพียร เป็นผู้ไม่ ประมาท ไม่นานก็ได้บรรลุธรรมสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ท่านได้เปล่งอุทานถึงผลบุญ ที่ได้ทำเอาไว้ว่า “เราได้ ถวายรองเท้า แต่พระพุทธเจ้า พระนามว่ากุสัณเฑาะ ผู้เป็นปราชญ์ มีบาปอันล่อยแล้วอยู่จบพรหมจรรย์ ผู้ซึ่งกำลังเสด็จดำเนินไปสู่ที่พิกกลางวัน ด้วยผลแห่ง ทานนั้น เราไม่เคยรู้จักทุกคติเลย นี่เป็นผลแห่งการ ถวายรองเท้า เราเผากิเลสทั้งหลายแล้ว กิจในพระพุทธ ศาสนาเราได้ทำแล้ว”

อานิสงส์

พระปิลินทวัจจะเถระ และพระสภียเถระ ทั้ง 2 รูป ได้ทำบุญด้วยรองเท้าและเชียงเท้า ได้รับ อานิสงส์ผลบุญจัดประเภทอานิสงส์บุญ 4 ประเภท คือ

1. ได้รับทรัพย์สมบัติ ไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะ มีช้าง ม้า วอคานหาม รถ อย่างไม่จำกัด
2. ได้รับทิพยสมบัติคือรองเท้าแก้วมณี รองเท้า ทองแดง รองเท้าทองคำ รองเท้าเงิน ย่อมเกิดขึ้น ในขณะที่ยกเท้าขึ้น
3. ในขณะที่ท่องเที่ยวไปตามภพน้อยภพใหญ่ คือ เกิดตาย ตายเกิดอยู่นั้น ไม่มีคำว่าทุกตภพเลย คือ การที่จะไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต เป็นสัตว์ นรก ไม่มี มีแต่ไปเกิดเป็นมนุษย์ กับเทวดา เท่านั้น
4. ข้อที่สำคัญที่สุดในผลของบุญจากการ ถวายรองเท้า เชียงเท้า คือ การได้บรรลุธรรมใน พระพุทธศาสนา อย่างรวดเร็ว เปรียบปานลูกศรวิ่งออก จากแฉ่ง ฉะนั้น

มีเทวดาตนหนึ่งได้พูลถามปัญหา 5 ประการ พระพุทธเจ้า (15/42/58) ได้ทรงตรัสตอบเทวดาตนนั้น 6 ประการ เทวดาพูลถามว่า “...ให้สิ่งของอะไรชื่อว่า

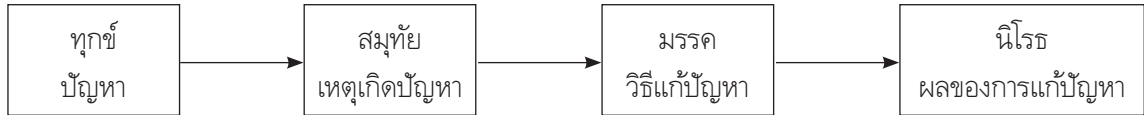
ให้ความสุข...” พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “...ให้ยานพาหนะ ชื่อว่าให้ความสุข” พระอรรถกถาจารย์อธิบายเพิ่มเติม ว่า “ยานพาหนะ” ได้แก่ยานพาหนะทั้งหลายมีหัตถียาน (การนั่งช้างเป็นพาหนะ) เป็นต้น ยานพาหนะ ที่สมควร แก่สมณะ ก็คือรองเท้าสำหรับสมณะผู้รักษายู่งซึ่งชั้นนี้ ดังนั้น บุคคลที่ให้อรองเท้า ไม่เท้าคนแก่ เตี้ยง ตั้ง สร้าง ถนนหนทาง ทำบันได ทำสะพาน มอบเรือ ทั้งหมดนี้ ก็ชื่อว่า ให้ยานพาหนะเหมือนกัน

ผู้เขียนคิดว่า อานิสงส์ ผลบุญมากถึงขนาดนี้ มิใช่เกิดด้วยการทำบุญเพียงครั้งเดียวเท่านั้น พระเถระ ทั้ง 2 รูป ท่านทำมานับเป็นแสนกับปี ทำบุญก็ควรทำ บ่อย ๆ สม่ำเสมอ บุญเป็นเชื้อของความสุข การสั่งสมบุญ นำมาซึ่งความสุข ไม่ควรที่จะดูหมิ่นว่ากำลังบุญมีน้อย ดุจน้าฝนตกลงในภาชนะที่เปิดฝาไว้ในกลางแจ้ง เมื่อฝนตก ลงใส่ในภาชนะนั้นบ่อย ๆ ย่อมเต็มด้วยน้ำฉันใด

ผู้เขียนเห็นว่า การทำบุญด้วยการถวายรองเท้า นั้นเท่ากับเป็นการอำนวยความสะดวกการเดินทาง สำหรับพระสงฆ์ สามเณร ทั้งกันแดดร้อนจากถนน กันหนาว แคะแค้น เชื้อโรค สิ่งปฏิญ์อื่น ๆ อันจะเป็นการ ทำให้ได้รับเชื้อโรคง่าย อานิสงส์ข้อแรกเห็นได้ทันที หลังจากถวายคือ พระได้มีรองเท้าที่ถูกต้องตามพระวินัย สวมใส่ ผู้ถวายก็มีความสุขใจ ที่เห็นท่านสวมใส่ไปไหน มาไหน มีพุทธสุภาชิตรับรองเรื่องการถวายทาน หลายประการ คือ “เมื่อจิตเลื่อมใสแล้ว ทักขินาทาน ชื่อว่าน้อยไม่มี คนฉลาดที่ให้ความสุข ย่อมได้รับความสุข ผู้ให้สิ่งที่ชอบใจ ย่อมได้สิ่งที่ชอบใจ ผู้ให้ สิ่งที่ประเสริฐ ย่อมถึงฐานะที่ประเสริฐ เมื่อให้ บุญก็ เพิ่มขึ้น ผู้ให้สิ่งที่เลิศ ให้สิ่งที่ดี ให้สิ่งที่ประเสริฐ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศ ในภพที่เกิด และ ทรงสอนว่า วิเจยยะ ทานัง สุกตปัสสัถัง การเลือกให้ อันพระสุตต ทรงสรรเสริญ คือรู้จักเลือกให้ รู้จักทำทาน ในสิ่งที่เหมาะ ที่ควร พระพุทธเจ้าทรงยกย่อง

กรอบในการวิเคราะห์

กรอบในการวิเคราะห์ อริยสัจ 4

บทสรุป

ดังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของการเขียนบทความเรื่องนี้ประกอบด้วย 1) เพื่ออธิบายลักษณะรองเท่าที่ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ โดยเริ่มจากปฐมเหตุที่พระสงฆ์ได้สวมรองเท่าจากเรื่องของพระโสณโกปิวิสะ ได้รับอนุญาตให้สวมรองเท่าเป็นรูปแรกใน พ.ร.บ.ที่ 2 - 4 แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ต่อมาพระมหากัจจายนะขออนุญาตให้ภิกษุเขตปัจฉัตตชนบทสวมรองเท่าหลายชั้นได้ อุบาสกคนหนึ่ง ถวายรองเท่าเก่า แก่พระภิกษุรูปหนึ่งที่เป็นปัจฉาสมณะของพระพุทธเจ้า ในขณะที่ออกมารับบิณฑบาตเข้าวันหนึ่ง ณ กรุงราชคฤห์ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตสวมรองเท่าเก่าหลายชั้นได้ แต่รองเท่าใหม่ไม่ทรงอนุญาต รองเท่าเป็นเหตุบัญญัติพระวินัย ผู้เขียนได้ยกเรื่องภิกษุฉัพพัคคีย์ได้ก่อเรื่องร่วมกันสวมใส่รองเท่ามีสี 7 สี มีหู ทำจากหนังสัตว์ชนิดต่าง ๆ ทำจากใบไม้ เชียงไม้ ทั้งขอให้

ชาวบ้านช่วยทำ จึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยอาบัติทุกกฏ และทรงห้ามรองเท่ารวม 41 ชนิด รองเท่าที่ทรงอนุญาตมี 2 ชนิด คือแบบชั้นเดียว และหลายชั้น แต่ต้องไปเป็นตามลักษณะของพระวินัยกำหนดไว้ และปัจจุบันพระสงฆ์สวมรองเท่าโดยสรุปแล้วมี 4 กรณี คือมีผู้ถวายแบบตั้งใจถวาย และไม่ได้ตั้งใจถวาย พระสงฆ์ท่านนำปัจจัยไปซื้อเอง และวงกว้างออกไปคือมีบริษัทเจาะจงผลิตรองเท่าเพื่อพระสงฆ์โดยเฉพาะ และ (2) เพื่ออธิบายถึงอานิสงส์ของการถวายรองเท่าให้แก่พระสงฆ์ ผู้เขียนได้สรุปจากเรื่องของพระเถระทั้งสองรูปไว้ 4 ประการ คือ 1) ได้สมบัติอันสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิต ทั้งรถยนต์ ยานพาหนะ การเดินทาง 2) ได้รับทิพยสมบัติ 3) ได้รับการรับรองว่าจะไม่ไปสู่ทุกข์ และ 4) ได้เข้าถึงธรรมบรรลุอรหัตต์ อย่างเร็ว.

REFERENCE

- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). **Thai Tipitaka [45 copies]. Of Mahachulalongkornrajavidyalaya.**
Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing house.
- Phra Prohmkhunaporn (Payutto). (2013). **Dictionary of Buddhistsutras edition Vocabulary codify.**
Bangkok: The Buddhist Publishing house of Dhammasapha.